

ЗАТВЕРДЖЕНО:
наказом Мінагрополітики
від 04 жовтня 2023 року № 1754

УДК 633

Код UPOV: HIPPO_RNA

Методика
проведення експертизи сортів обліпихи крушиновидної
(*Hippophae rhamnoides* L.) на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Hippophae rhamnoides* L.

2. Необхідний рослинний матеріал – однорічні саджанці

1) Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2) Мінімальна кількість садивного матеріал має становити п'ять однорічних саджанців з щонайменше двома пагонами.

3) Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик.

4) Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

1) Тривалість експертизи

Експертиза має тривати два незалежні цикли задовільного плодоношення. За необхідності експертизу продовжують на третій цикл.

2) Місце експертизи

Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3) Умови для проведення експертизи

Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і

розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано літерами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

4) *План експертизи*

Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше п'ять рослин. Рекомендована схема садіння рослин $3,0 \times 2,0$ м.

5) *Метод дослідження*

Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

6) *Кількість рослин / частин рослин*

Експертизі підлягає щонайменше 5 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 5 рослин або 15 частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 5 рослин або 15 частин рослин;

VG: візуальна разова оцінка 5 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 5 рослин або 15 частин рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

1) *Експертиза на відмінність*

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

2) *Експертиза на однорідність*

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з п'яти рослин нетипові не допускаються.

Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

3) *Експертиза на стабільність*

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовуючи ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Рослина: стать (ознака 1);
- Рослина: життєва форма (ознака 2);
- Рослина: положення гілок (ознака 3);
- Пагін: кількість колючок (в середній частині крони) (ознака 8).

1) Для чіткої реєстрації виявлення ознак поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови доводять це унеможлиблюють;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

(a)–(e) – див. пояснення в Розділі 8.

7. Таблица ознак сортів обліпихи крушиновидної

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (*) (+) QL	Рослина: статъ VG (a)	жіноча	1	Bojan, Leikora, Slovan, Чуйская
		чоловіча	2	Pollmix 1, Гном, Алей
2. (*) (+) QL	Рослина: життєва форма VG (a)	дерево	1	Maslichnaya, Novost' Altaya, Slovan, Vitaminaya
		кущ	2	Bojan, Dorana, Terhi
3. (*) PQ	Рослина: положення гілок VG (a)	вертикальне	1	Ascola, Frugana
		напіввертикальне	2	Leikora, Slovan, Vitaminaya
		горизонтальне	3	Bojan, Maslichnaya
		арочне	4	Hergo
4. (+) QN	Рослина: за силою росту VG (a)	слабка	3	Dorana, Maslichnaya, Чуйская
		середня	5	Bojan, Hergo, Великан
		сильна	7	Ascola, Памяти Захаровой
		дуже сильна	9	Leikora
5. QN	Рослина: щільність крони VG	нещільна	3	Pollmix 3, Vitaminaya, Чуйская

1	2	3	4	5
	(a)	помірної щільності	5	Bojan, Великан
		щільна	7	Maslichnaya, Slovan, Алтайская
6. QL	Рослина: розташування суцвіть VG	тільки на однорічних пагонах	1	Leikora, Pollmix 1, Pollmix 2
	(b)	на однорічних і старіших пагонах	2	Ascola, Dorana, Frugana
7. QN	Однорічний пагін: за товщиною VG (b)	тонкий	3	
		середній	5	Bojan, Slovan
		товстий	7	Leikora, Maslichnaya
8. (*) QN	Пагін: кількість колючок (від середньої частини до верхівки) VG (b)	відсутні або дуже мала	1	Obil'naya, Yantarnaya, Чечек
		мала	3	Pollmix 1, Vitaminaya
		середня	5	Slovan
		велика	7	Bojan, Leikora, Pollmix 2, Ацула
9. (+) QN	Пагін: колючки за довжиною VG (b)	короткі	3	Silvia, Tiberiu
		середні	5	Auras, Victoria
		довгі	7	Diana
10. (*) (+)	Листкова пластинка: форма VG	дуже вужкоеліптична	1	Bojan, Dorana, Maslichnaya, Vitaminaya

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
PQ	(с)	вузькоеліптична	2	Slovan, Гном, Алтайская
		вузькоюйцеподібна	3	Frugana
11. (*)	Листкова пластинка: розмір	малий	3	Dorana, Maslichnaya
QN	MG / VG	середній	5	Hergo, Slovan
	(с)	великий	7	Bojan, Leikora, Vitaminaya
12. QL	Листкова пластинка: хвилястість краю	відсутня	1	Bojan, Dorana, Maslichnaya, Slovan, Vitaminaya
	VG (с)	наявна	9	Frugana
13. (*)	Листкова пластинка: забарвлення верхнього	зелене	1	Dorana, Leikora, Pollmix 1
PQ	боку	сріблясте	2	Bojan, Maslichnaya, Slovan, Sprite
	VG (с)			
14. QN	Листкова пластинка: інтенсивність зеленого	слабка	1	Dorana, Чуйская
	забарвлення верхнього	середня	2	Leikora, Памяти Захаровой
	боку	сильна	3	Pollmix 1, Триумф, Великан
	VG (с)			
15. (*)	Листкова пластинка: опушення нижнього	слабке	3	Bojan, Diana, Ovidiu, Slovan, Tiberiu
QN	боку			

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
	VG (c) (d)	помірне	5	Auras, Serpenta, Victoria
		сильне	7	Silvia
16. (*) QN	Плід: розмір VG (e)	малий	3	Bojan, Dorana
		середній	5	Hergo, Maslichnaya
		великий	7	Leikora, Триумф
17. (*) (+) PQ	Плід: форма VG (e)	грушоподібна	1	Dorana
		яйцеподібна	2	Leikora, Slovan, Августина, Захаровская
		поперечно- еліптична	3	Silvia
		округла	4	Tashkent
		еліптична	5	Askola, Bojan, Frugana
		видовжена	6	Hergo, Terhi
18. (*) PQ	Плід: забарвлення шкірки VG (e)	світло-жовте	1	Захаровская
		темно-жовте	2	Terhi, Tytti
		жовто-оранжеве	3	Hergo, Slovan, Чуйская
		оранжево-червоне	4	Ascola, Bojan, Leikora, Чечек
		червоне	5	L 90/539, Sirola, Триумф, Памяти Захаровой

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
19. QN	Плід: опушення VG (d) (e)	слабке	3	Bojan, Frugana, Maslichnaya,
				Vitaminaya
		середнє	5	Hergo
		сильне	7	Ascola, Slovan
20. QN	Плід: плодоніжка за довжиною VG (e)	коротка	1	Bojan, Hergo, Захаровская
		середня	2	Leikora, Maslichnaya, Чуйская
		довга	3	Frugana, Slovan, Триумф
21. (+) QN	Час початку цвітіння MG	ранній	3	Terhy, Tytti
		середній	5	Bojan, Dorana, Hergo, Maslichnaya
		пізній	7	Leikora, Slovan
22. (+) QN	Час початку досягання плодів	дуже ранній	1	Terhy, Tytti, Августина, Захаровская
		ранній	3	Frugana, Ажурная, Аюла
		середній	5	Dorana, Hergo, Чуйская
		пізній	7	Leikora, Великан, Триумф
		дуже пізній	9	

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів обліпихи крушиновидної

1) Пояснення, які охоплюють декілька ознак

Ознаки обстежують за таким ключем у другій колонці Таблиці ознак, як

зазначено нижче:

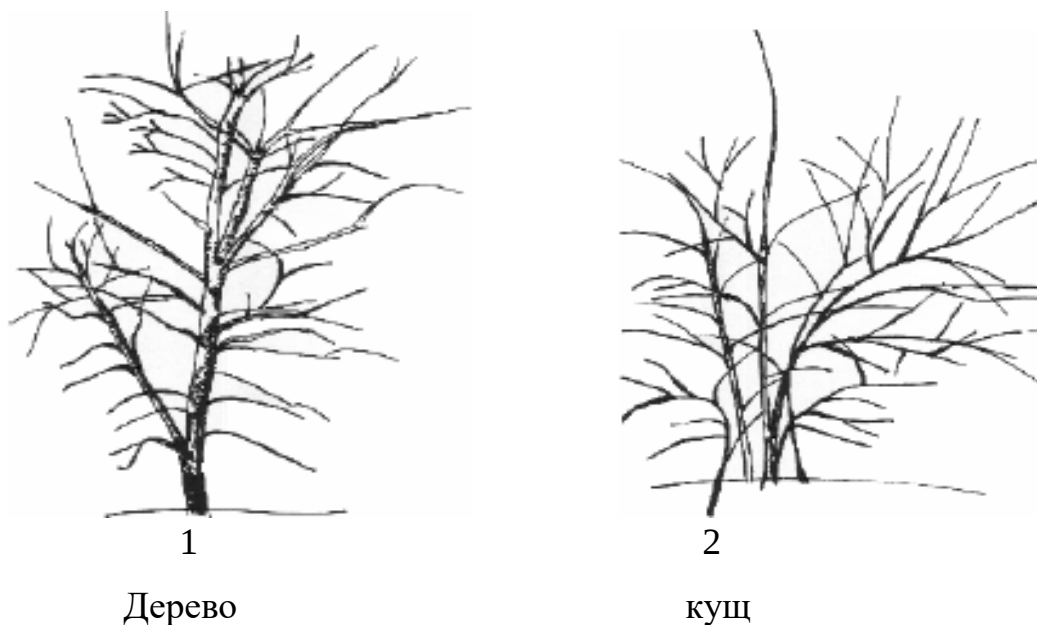
- (а) Рослина: обстеження проводять під час зимового спокою.
- (б) Пагін: обстежують під час активного росту.
- (с) Листкова пластинка: на повністю розвинених листках у центральній третині ростучого пагона середньої частини рослини.
- (д) Опушення: для спостереження використовують збільшувальне скло.
- (е) Плід: під час досягання ягід.

2) Пояснення, які стосуються окремих ознак

До 1 Рослина: стать

До 2. Рослина: життєва форма

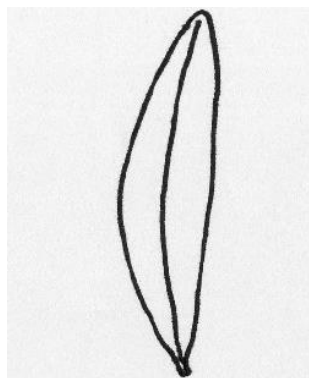
До 4 Рослина: за силою росту

Силу росту дерева визначають як загальний приріст вегетативного росту.

До 9 Пагін: колючки за довжиною

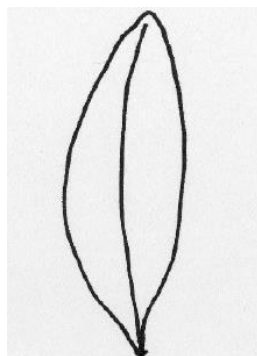
Бокові колючки оцінюють загалом, оскільки, верхівкові колючки (на верхівці центральних головних паростків) довші.

До 10 Листкова пластинка: форма

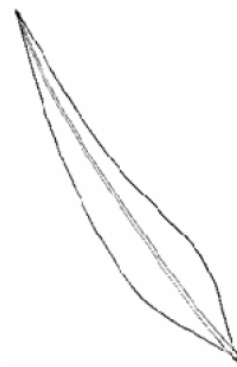
1

Дуже вузькоеліптична

2

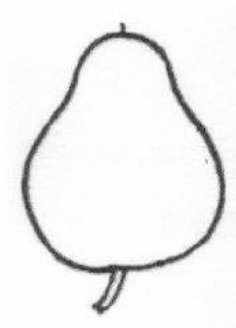
вузькоеліптична

3

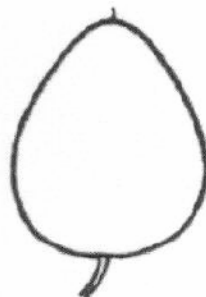
вузькоюяцеподібна

До 17 Плід: форма

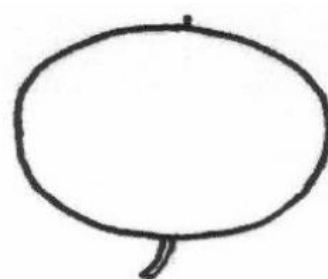
1

Грушоподібна

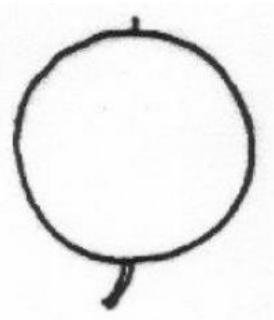
2

яйцеподібна

3

поперечно-еліптична

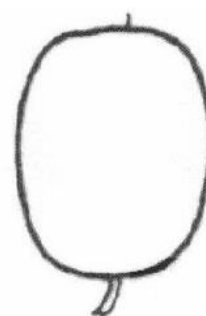
4

округла

5

еліптична

6

видовжена

До 21 Час початку цвітіння

Час початку цвітіння відмічають, коли повністю відкрито 10% квіток.

До 22 Час початку достигання плодів

Час початку достигання плодів відзначають, коли 90% плодів досягли повного забарвлення.

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of Common sea buckthorn (*Hippophae rhamnoides* L.) (TG /240/1, UPOV) // Geneva. 2008-04-09. – 22 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg240.pdf

2. Методика проведения испытаний на отличимость, однородность и стабильность. Облепиха (*Hippophae rhamnoides* L.) (RTG /1017/2) // Москва. 2009-02-16. – 7 С. http://www.gosort.com/mtd_dus.html